

Stockholm den 9 april 2024

R-2024/0041

Till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

LI2024/00020

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 8 januari 2024 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian En effektivare och mer rättssäker klampning.

Sammanfattning

Advokatsamfundet, som även hänvisar till tidigare yttrande i nu aktuella frågor,¹ anser att den föreslagna nya klampningslagen i realiteten innebär en försämring av rättssäkerheten för den enskilde. Advokatsamfundet kan därför och med hänvisning till följande synpunkter inte ställa sig bakom promemorians förslag.

Synpunkter

Föreslagen lagstiftning och övriga ändringar i relaterad lagstiftning

Det lagförslag med en samlad lagstiftning för klampning och övriga ändringar som föreslås i frågan om reglering av yrkestrafik och tunga transporter är, såvitt Advokatsamfundet kan bedöma, en effektivare lagstiftning än det i dag gällande regelverket. Det är vidare även lagstiftningstekniskt motiverat att ha en samlad reglering när det gäller frågor om intrång i egendomsskydd och andra tvångsåtgärder

---

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 20 mars 2020 över departementspromemorian Ett stärkt straffrättsligt skydd mot upprepad trafikbrottslighet och en utvärdering av den nedre promillegränsen för sjöfylleri (Ds 2019:22).

mot person och äganderätt. Ur den aspekten finns därför inte skäl att anföra några invändningar.

Angående lagförslaget i dess helhet konstaterar Advokatsamfundet att innebörden av vad som anses utgöra en rättssäker klampning både kan uppfattas och tillskrivas olika relevanta moment och egenskaper av olika aktörer. Vid en samlad bedömning anser Advokatsamfundet att den föreslagna lagstiftningen inte kan anses medföra en mer rättssäker hantering av klampning än den i dag gällande lagstiftningen.

Advokatsamfundet anser att underlaget som ska visa på behovet av förändring i regleringen är bristfällig och motiveringen i promemorian inte tillräckligt utförlig. Av detta följer att det blir svårt att bedöma hur prövningen av nödvändighet och proportionalitet har kommit att falla ut till fördel för regleringens mer effektiva, men mindre rättssäkra, förslag. Att nödvändigheten, effektiviteten och proportionaliteten i de förslag som lämnas i promemorian inte tillräckligt har analyserats, är en stor brist som måste åtgärdas under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

I de delar av promemorian som behandlar intrånget i äganderätt, saknas det vidare en erforderlig genomgång av skador och förluster som kan uppstå för tredje man till följd av förslagen. Det kan konstateras att den aspekten är utelämnad och att det saknas skäl för varför detta äganderättsintrång inte skulle utgöra ett moment av relevans för frågan om proportionalitet.

Advokatsamfundet konstaterar alltså att flera av förslagen medför försämrad rättssäkerhet för enskilda. Enligt lagförslaget försvinner exempelvis den nu gällande fastställda tidsbegränsningen om 36 timmar avseende nu aktuella tvångsåtgärder och dessa kan därefter komma att vara bestående till dess skälet för beslutet har åtgärdats. Såsom det får förstås sker en tänkt konstant prövning av skälen av beslutande myndighet tills de upphör.

De former av tvång mot person och intrång i äganderätt eller förfoganderätt som aktualiseras genom promemorians förslag är åtgärder som i många avseenden är att likställa med straffprocessuella tvångsåtgärder mot enskilda. Omprövningen av sådana beslut ska göras i enlighet med i lag fastställd periodicitet och då oftast av allmän domstol. Detta bör därför även gälla för nu aktuella förslag. Exempelvis skulle beslut

fattade av polistjänsteman kunna omprövas av exempelvis inre befäl i intervaller om 24 timmar och efter viss tid därefter av allmän domstol.

Utifrån att förslaget i promemorian i praktiken begränsar rätten till domstolsprövning av vidtagna tvångsåtgärder, anser Advokatsamfundet att lagförslagen i realiteten på ett omotiverat sätt i förlängningen begränsar rätten till en rättvis rättegång för den som beslutet avser och berör. Att det enbart är ett fåtal beslut enligt förslaget som är överklagningsbara, samtidigt som det även fortsättningsvis är beslutande myndighet som omprövar tjänstemannens inledande muntliga beslut, ger självfallet inte tillräckliga garantier för en rättssäker prövning av de frågor som aktualiseras av promemorians förslag. Detta gäller särskilt som det enbart är genom överprövningen som beslutet meddelas i skriftlig form.

Den föreslagna ordningen i lagen motsvarar förvisso den inom förvaltningsrätten vedertagna ordningen med en omprövning utförd av myndigheten avseende dess egna beslut. Det kan dock särskilt påpekas att för vissa typer av beslut sker en sådan omprövning i domstol, bland annat för beslut enligt lagstiftning om vissa former av tvångsingripanden mot enskilda, där rättsverkningarna har liknande egenskaper som dem vid klampning och andra nu föreslagna tvångsåtgärder.

Det är Advokatsamfundets uppfattning att den myndighetsinterna överprövningen inte i tillräcklig mån tillförsäkrar kraven på rättssäkerhet och tillgång till rättslig prövning för den som beslutet påverkar. Enligt Advokatsamfundet bör därför ett beslut överprövat av beslutande myndighet hänskjutas till domstol efter viss tid.

Det kan således konstateras att den föreslagna lagstiftningen innebär att vissa rättigheter i enlighet med nu gällande lagstiftning inte längre skulle kunna göras gällande i domstol. Detta gäller bland annat rätten att genomföra kroppsvisitation på förare och i vissa fall passagerare, utan att den enskilde skulle ges rätt att klaga på beslut. Någon rättslig prövning av sådan åtgärd kan således inte komma till stånd genom förslaget. Detta är anmärkningsvärt utifrån att regleringen kring kroppsvisitation i förslaget inte är motiverad av misstanke om brott, innehav av farliga föremål eller andra säkerhetsskäl. Det är alltså inte fråga om skyddsvisitation, utan snarare om en åtgärd som motsvarar en fysisk husrannsakan.

Det är sammantaget Advokatsamfundets inställning att den enskildes rättigheter inte i tillfredställande omfattning beaktas i lagförslaget, särskilt inte som avsikten med promemorians förslag är att öka rättssäkerheten i jämförelse med nuvarande reglering.

Avslutningsvis vill Advokatsamfundet framhålla att den i olika författningar föreslagna ordalydelsen *får fortsatt färd hindras genom klampning* (se exempelvis 5 kap. 3 § första stycket fordonslagen), riskerar att ge ett intryck av att endast klampning kan användas för att hindra fortsatt färd med ett fordon. Det bör vara tillräckligt att konstatera att fortsatt färd får hindras, eftersom det av den efterföljande föreslagna hänvisningarna till klampningslagen följer att klampning är ett av flera sätt att hindra fortsatt färd.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander